

КУЛЬТУРА 10

Лекція #12:

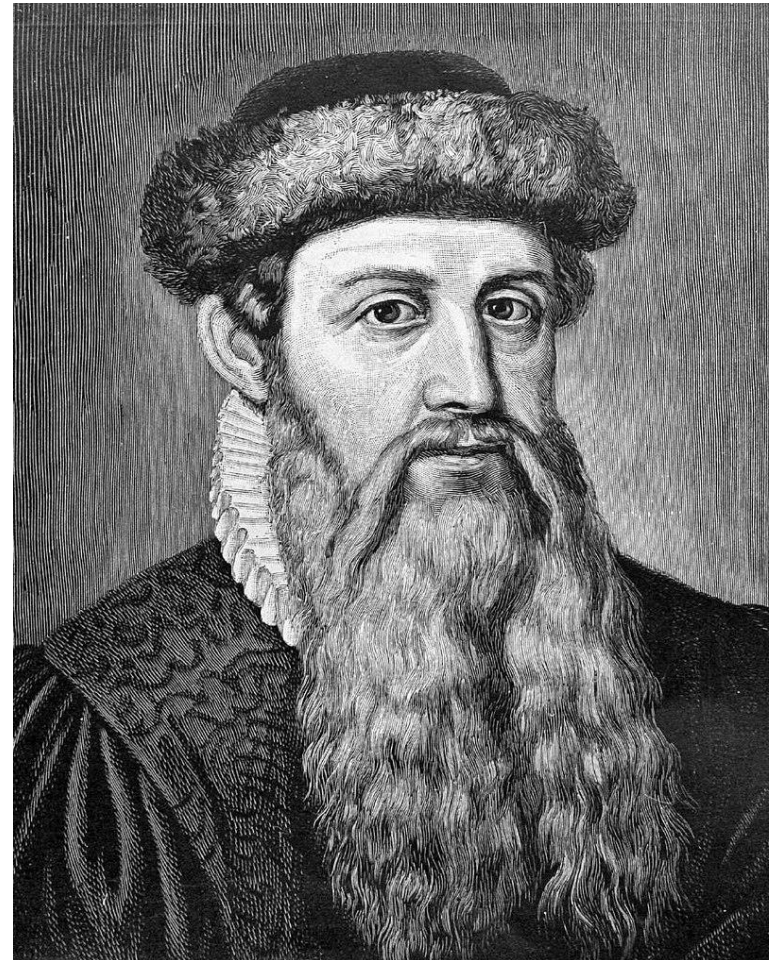
ГРАФІКА XV – XVII ст.

ПОЧАТКИ ТА РОЗВИТОК

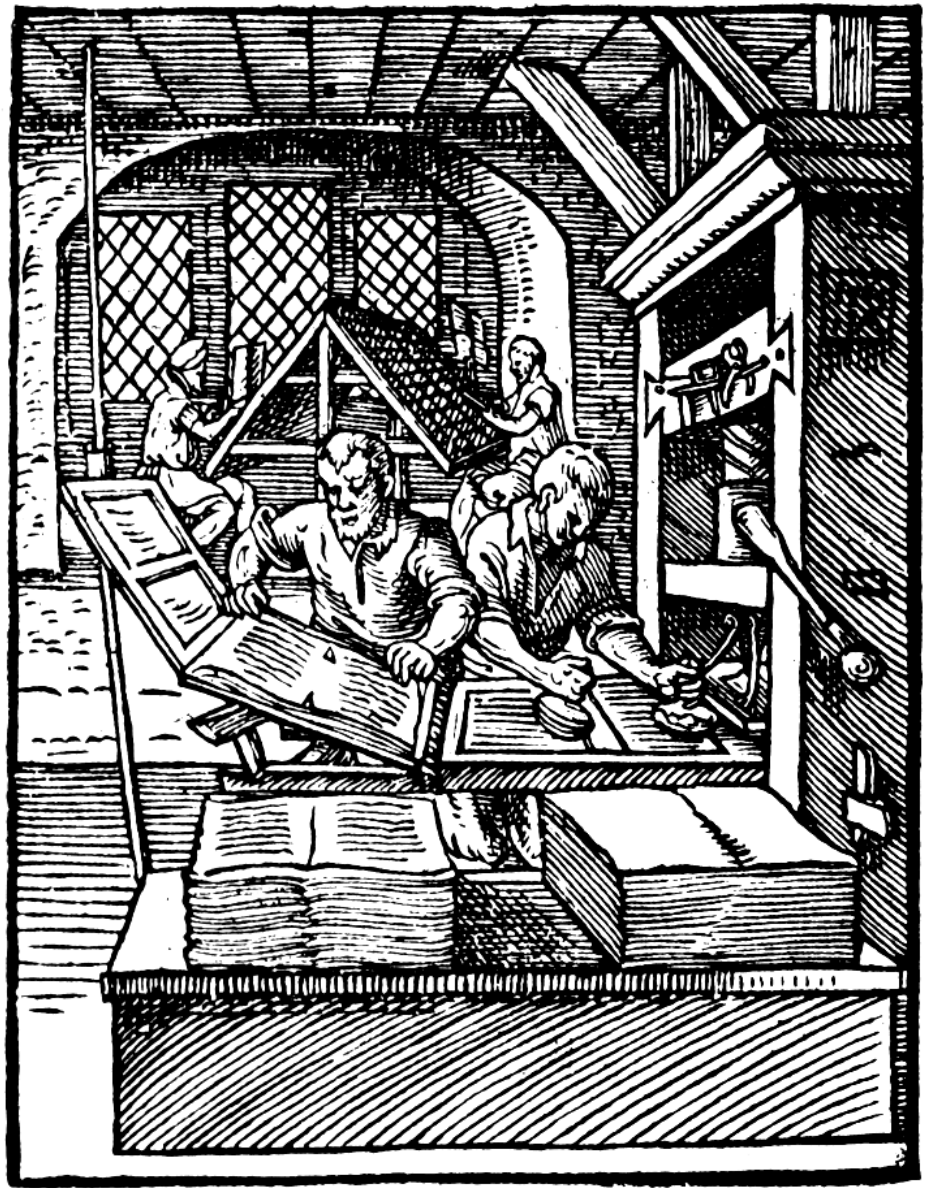
ГРАВЕРСТВА

Винахід друкарства

- ❖ У 1439 р. німецький винахідник (inventor) на ім'я Йоганес Гутенберг (Johannes Gutenberg) винайшов спосіб друкувати книжки механічно (using a machine).

❖ Ця машина – із німецького слова «drukerpresse», (українською мовою «друкарка»), є одна із найбільш революційних винаходів в історії світу.

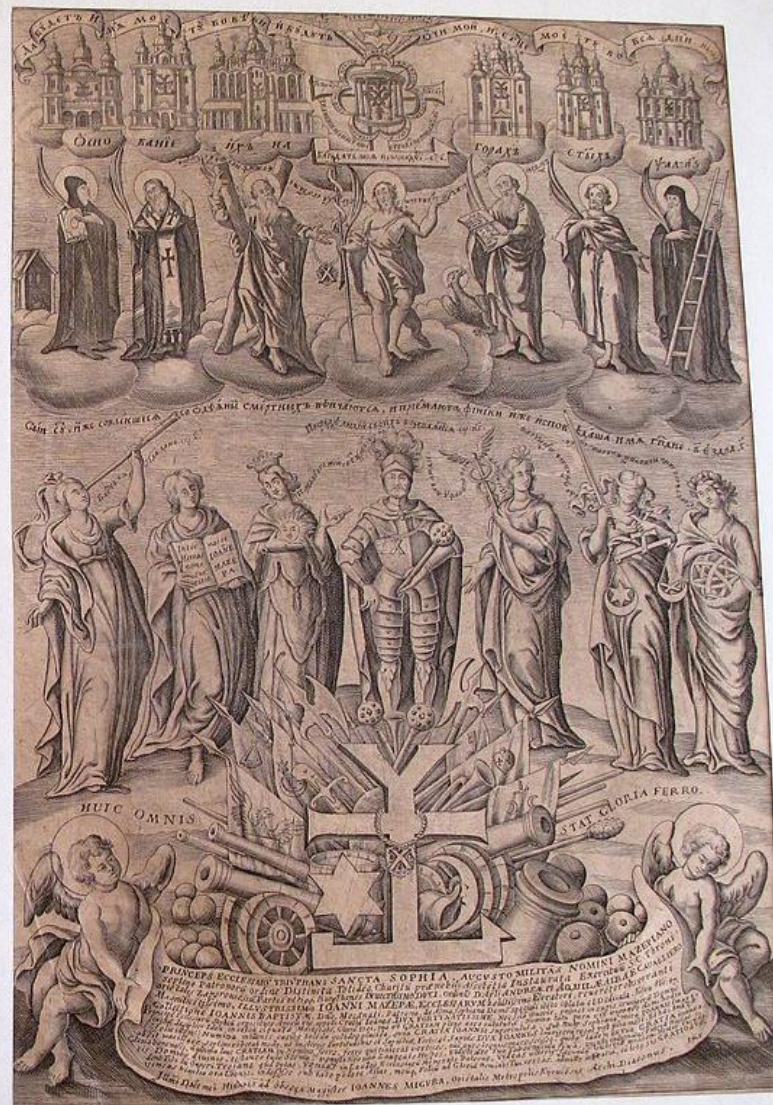
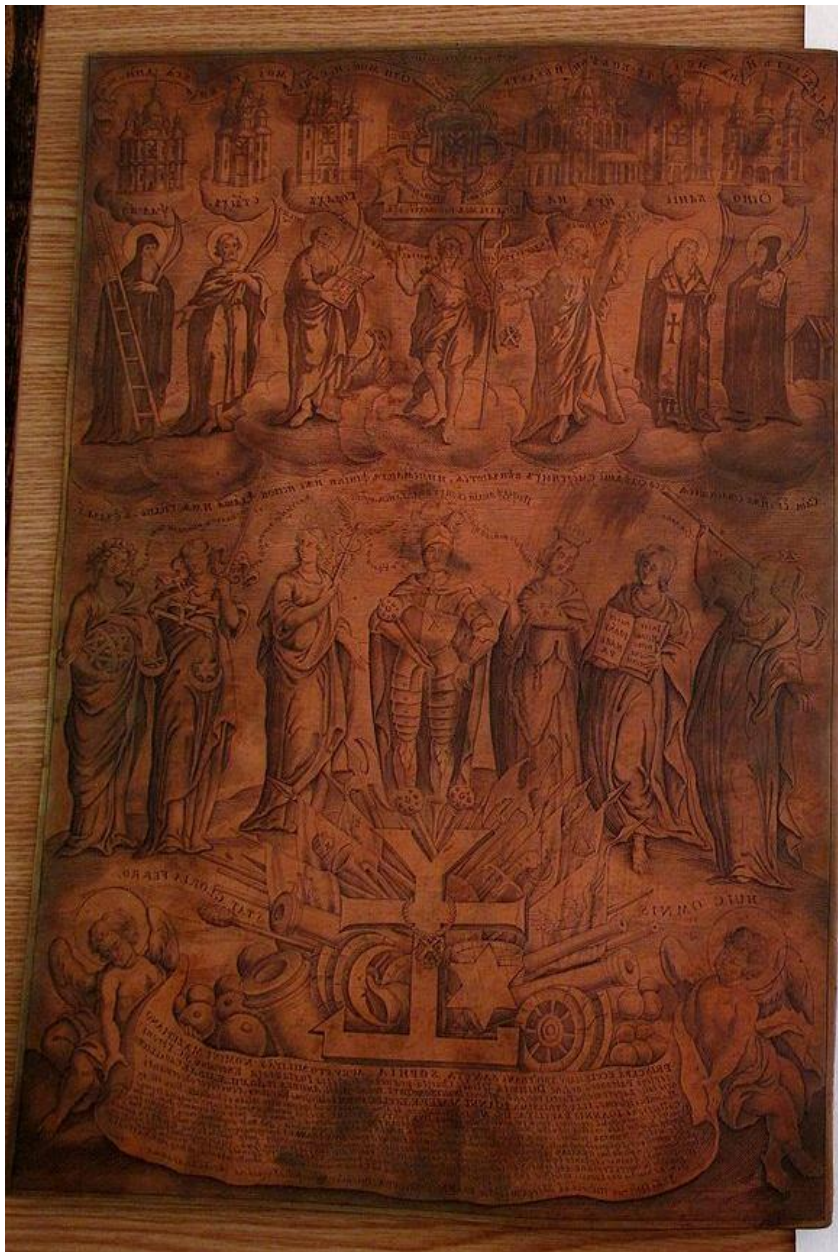
➤ німецька друкарня 1568.

❖ Поява друку, та можливість розповсюджувати (distribute) письмо, плакати й афіші (posters), летючки (pamphlets) та книжки, вимагала нової форми графіки, і вже в першій половині XVI століття, мистці графіки винайшли гравіюру.

Граверство

- ❖ У граверстві, образ рисується не безпосередньо на папері, але вирізується , на якомусь твердому предметі (дереві, металі, камені), з якого відбивають чи віддруковують репродукції на папері.

➤ Мідна гравірувальна дошка та її відбиток. 1700

❖ Розвиток друкарства, запевнило:

а) що виходило більше книжок;

б) що кошт книжок швидко зменшувався;

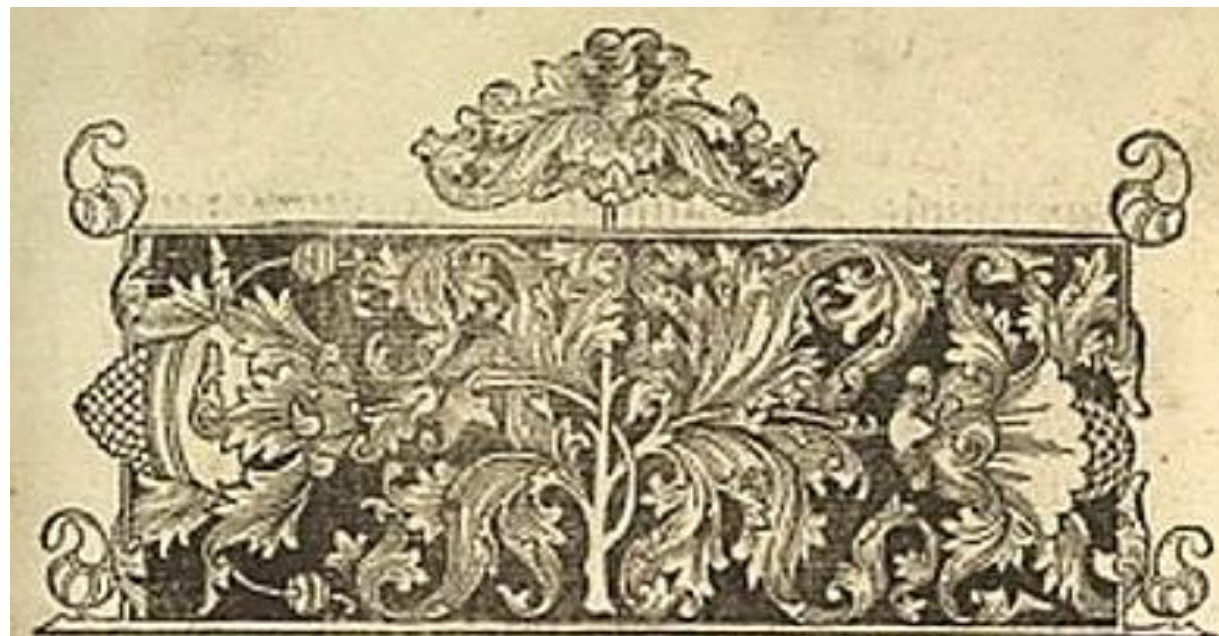
в) що потрібно було вчитися читати і писати;

г) що друкарі та графіки швидко поправляли і удосконалювали (perfected) гравіюру, щоб книжки виглядали гарно із багатим мистецьким оформленням.

➤ «Апостол» Львів, 1574.

- ❖ У своїй орнаментациї, перші друковані книги майже повністю наслідували графіку рукописних книг.
- ❖ На верху сторінки тексту, давалося орнаментальну заставку, вміщену в прямокутник.

➤ заставка із «Апостола», Львів 1574.

- ❖ Початкові букви розділів мали ініціяли, тобто великі розміром літери, сплетені із різnorodних орнаментів, переважно рослинних.

Ініціал з Стратинського
служебника 1604 р.
(32,2 × 32,5) мм

Ініціал з Платенівської
біблії 1577—1583 рр.,
т. IV, стор. 757

- ініціал з «Стратинського служебника», 1604.
- ініціал з «Платенівської біблії», 1577.

❖ Далше, графіки і друкарі вміщували ілюстрації, так звані мініятури.

➤ Мініятура,
книга
«Анфологiон»,
Київ 1619

- ❖ На виміну від багатокольорових орнаментів, заставок, ініціалів та мініятур які знаходилися у рукописних книгах, в ранніх друкованих книжках знаходилися лиш чорнобілі гравюри.
- ❖ Ці гравюри часом були ручно оздоблені, яскраво-червоним чорнилом.

МѦ: ГЛА, МІ. ЗѦ, НѦ.

Игда стонтѣ молѣшиа, ѡпѣшѣте
ѣще что ѡматѣ накого, да ѡцѣ вашѣ ѡже
ѣсть нагѣсѣхъ, ѡпоустѣ каѣ сѣгрѣшеніа
ваша. Ѥще ѡже вы не ѡпѣшѣте, ни
ѡцѣ вашѣ ѡже ѣсть нагѣсѣхъ, ѡлѣтитѣ
къ вамъ сѣгрѣшеніа вашихъ.

НАШЕ ПОЛЮЩІИ
ПОКАСАНИИ,
СЪБРАВШИМЪСА БРАТІАМЪ
ВЪПРИТВОРЪ ЦРКОВНИИ, Ѥще
ѣсть **БѢГЪ** ГЛАВНА НАМЪ : Ѥще же
Ѥмилѣѣа . то въ црковѣ . **Начинаетѣ**
Іерей . Бѣбенѣ БѢНІИ вегда, ни бѣ прно,
ни въ кѣсы въ кѣсѣм . **Мѣжѣ глѣмъ : Ѥминъ .**
Начинаемъ пѣти, тихо ѡсѣвнимъ ѡмѣм .

К

СЛА

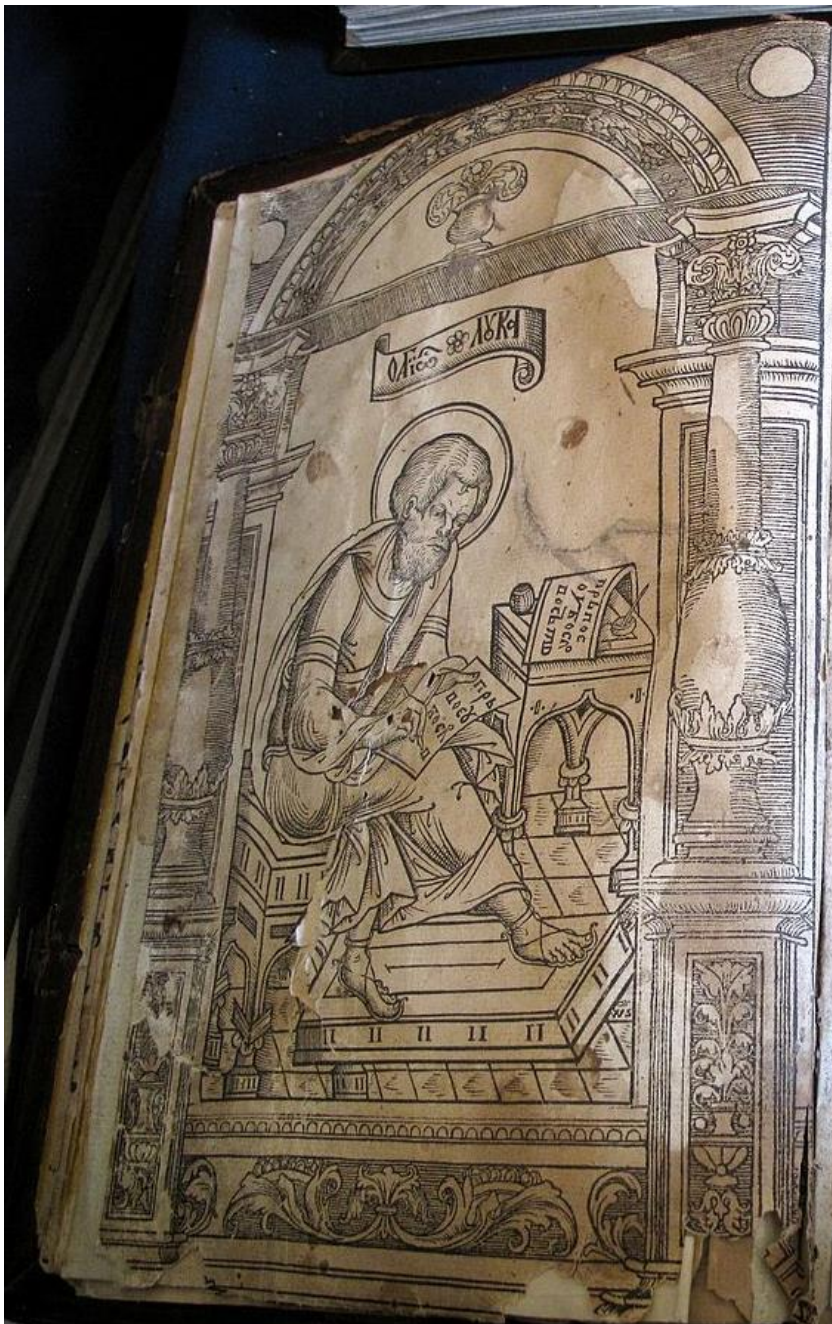
➤ книга «Часослов», перша друкована книга в Києві 1616.

ПЕРШЕ ГРАВЕРСТВО В УКРАЇНІ

- ❖ Першим осередком українського друкарства, і з тим граверства було місто Львів.
- ❖ Там, у половині XVI ст. майстер Лаврентій Филипович створив граверську школу.

- ❖ Найстарша українська друкована книга з гравюрами, це «*Апостол*», видана Іваном Федоровичом у Львові в 1574 р. львівським братством Успенської Церкви.
- ❖ Гравюра цієї книги правдоподібно була виготовлена майстром Лаврентієм Филиповичом-Пухальським.

ДЪЯВОЛЪ И ДУХЪ СВЯТЫИ

Первое оубо слово сътворихъ обещъ,
 ѿ деофиле . оннхже нача іе , тво
 ритиже ноучити . донегоже дне ,
 заповѣдавъ апломъ дхомъ съты ,
 ихже избра възнесе . преннн
 ме и постави еске жнва пострад
 нн своєм . въ мнозехъ истинныхъ знаме
 ннхъ . дньми четыри десѣтьми явля
 лса нмъ нга іаже оцртвн бжн . ени
 мнже нгады , повелѣваше нмъ шіеросанн
 ма не оубачтнса . но ждѣти обѣтованіе
 шіе , еже слышасте шмене . іако іваннъ
 оубо крстнлъ естъ водою . быже нмаде крѣ
 стнчнса дхомъ сътымъ , непомнозехъ сн
 днхъ . оннже оубо съшесеса , възпрашахъ

❖ Перед закінченням XVI ст. в Україні виринули нові центри граверства в Острозі (друкарня Острозької Академії) та в Києві (друкарня Печерської Лаври).

➤ «Анфологіон», Київ 1619.

Кир.686. Біблія. — Острог:
Друкарня В. К. Острозького; Друк І. Федорова, 1581.

ДНБІІА СІГЬ КНІГЬ

**ЄСТ ХАГО ІІІВАГО ЗВѢ
ТА, ПОІІЗЫКЪ СЛОВЕННЪ.**

ІІІВРЕНСІА, КЪЕЛІНІІСІІН ІІІЗЫКЪ,
СЕДМІ ДЕСЯТЬ ІІДВѢКІА, ВТОМУ
ДРІІМІІ ПРІІВІІДНІІСІІ • ПРІІЖЕ ВОПЛОЦІІ
НІІА ГІІВІІА ІІІІІІІА НІІШЕГО ІІЕ ХА, ІІ Н
ЛѢТА, НАЖЕЛІІЕМО ПОВЕЛІІНІІЕ ПІІТОЛ
МІІА ФІІЛАДЕЛФА ЦРІІ ЕГІІПЦЕІІСІІА •
ПРІІВЕДЕНАГО ЗВОДЪ ЄГІІЦІІАНІІЕМЪ,
ІІ ПРІІНАБІІЖАНІІЕМЪ ЄЛІІСІІО МОЦНО
ПОМОЦІІЮ ВІІЖІІЕНО ПОСЛѢДОВАЄА, ІІ ІІ
СПРІІВНІІА • ВАБІІТО, ПОВОПЛОЩЕНІІН
ГІІА ВІІА ІІІІІІІА НІІШЕГО ІІЕ ХА.

✠ Ѡ па . Ѡ ✠

Кир.686
Кл
ог : Дру
кісний

➤ «Острозька біблія», Острозька академія, 1581.

❖ Протягом 17-го ст., нові впливи з Європи (особливо з Німеччини, Венеції та Голандії), замінили традиційний візантійський вигляд українського граверства із більш реалістичним західньо-європейським стилем.

➤ *«Києво-печерський патерик», Київ 1678.*

Епоха бароко

- ❖ Постанова козацької держави в 1648 р., та розвиток економіки та культури гетьманщини, теж мало великий вплив на розвиток друкарства і граверства в Україні.
- ❖ Під впливом барокового стилю, праця граверів набула складних мистецьких творів.

➤ «Києво-печерський патерик», 1678 року. Київ.

❖ У гравюрі зустрічаємо залюбування граверів до:

- символів із алегоричним змістом;
- великої кількості фігур
- пишної рослинної орнаментациї.

❖ Ці нові стилі граверства приходять в Україну із стилем барокко, до великої міри тому що українські майстри подорожують в Західню Європу щоб поширити своє знання і освіту.

➤ Гравюра І. Мирського до книги С. Яворського, із зображенням гетьмана І. Мазепи з гербом. 1689 р.

➤ Титульний аркуш літопису Самійла Величка, коло 1700.

- ❖ Крім книжкової гравюри, майстри виготовляли теж й окремі композиції – естампи (які друкували на великому папері), карти, та грамоти.
- ❖ Естаменти мали різноманітні теми
 - сцени з Біблії;
 - краєвиди міст, монастирів чи будівель;
 - «тези» на прославу політичних і церковних діячів.

➤ Іван Маруга,
«Прославлення
гетьмана Івана
Мазепи», 1700

- ❖ Гарною графікою оформлені грамоти, листи та універсали (decrees, letters and proclamations) козацької доби, яктакож і карти України та козаччини.
- ❖ Між особливо цікавими зразками графіки 15-17 ст. це зошити викладачів Києво-Могилянської Академії.

➤ «Генеральна карта України» Боплана, 1648.

➤ Деталь «Генеральна карта України» Боплана, 1648.

- ❖ Місто Київ стало на той час головним осередком граверства.
- ❖ В Могиллянській Академії та в малярській школі Печерської Лаври викладали гравюру.
- ❖ Іншими осередками були Львів, Чернігів та Почаївський монастир и Тернопільщині.
- ❖ Висока майстерність української гравюри поширилася в Польщу, Литву, Білорусь, Молдову, Румунію та Московщину.

❖ Доба барокко дала ряд визначних граверів, серед них:

❖ Олександр Тарасевич;

❖ Іван Щирський;

❖ Никодим Зубрицький;

❖ Леонід Тарасевич;

❖ Іван Мигура.

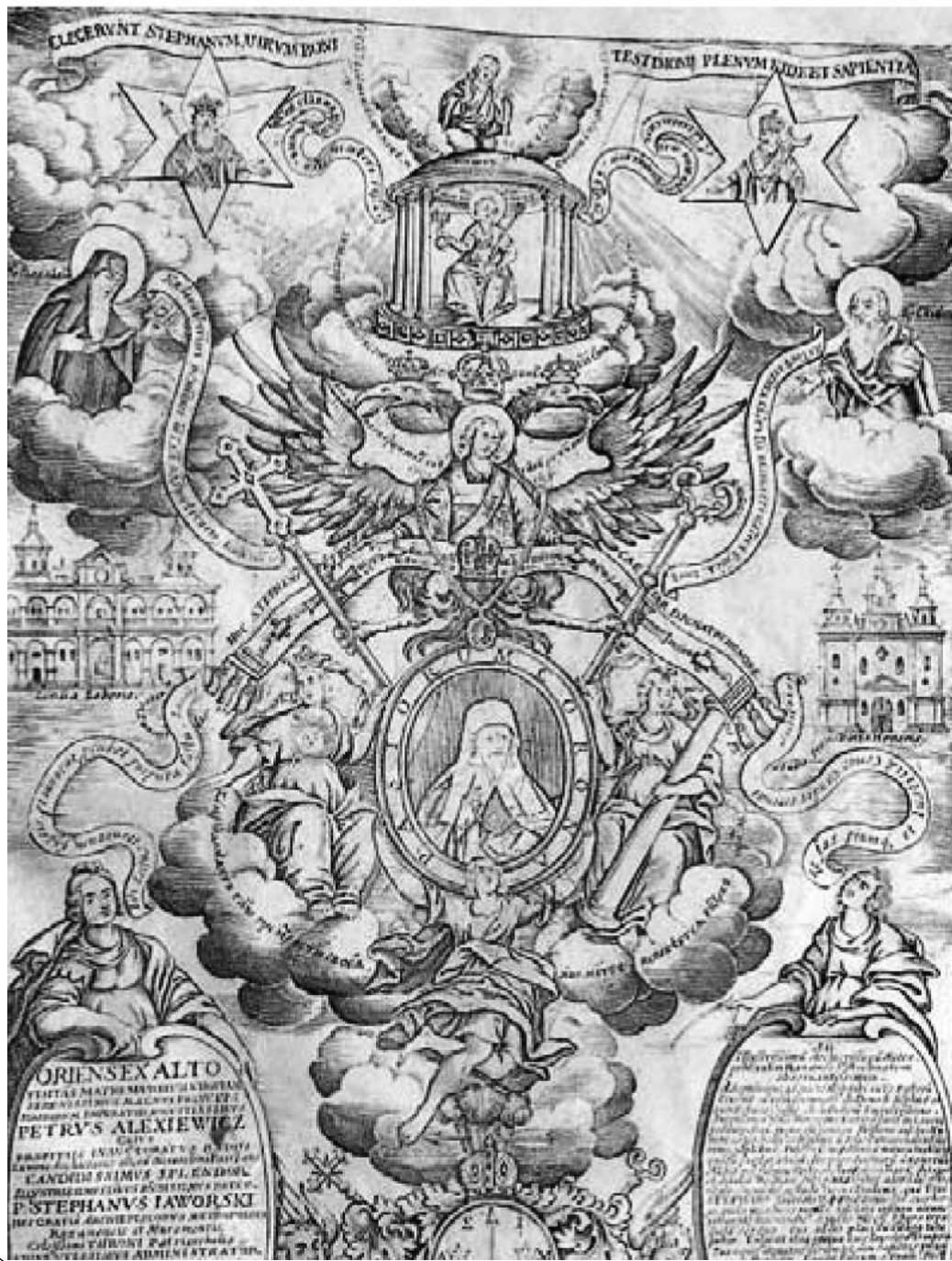
- Титульний аркуш до «Панегірика Стефана Яворського на честь посідання Ясинським сану Київського митрополита», 1690 р.

- Титульний аркуш книги
О. Полубинського
«*Rosarium*», 1672—1677.

➤ Іван Щирський «Триумфальне знамено» 1698 р.

➤ Іларіон Мигура,
«Панегірик С.
Яворському із
зображенням
гербу Сас» 1706 р.

➤ Никодим Зубрицький «Облога Почаєва турками» 1704 р.

- Иван Маруга,
«Прославления
гетьмана Івана Мазепи»,
1700.

- Леонід Тарасевич
«Прибуття
іконописців до Києво-
Печерської Лаври»
1702 р.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ